

Рівненський державний

гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів здобувачів
вищої освіти

№ 4
2021

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 4

Рівне, 2021

УДК 159.9+316.6

Студентський дайджест. Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти – Випуск 4. – Рівне: РДГУ, 2021. – 145 с.

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчі редактори:

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 12 від
29 грудня 2021 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Список використаних джерел

1. Гнетецька О. Пізнавальний інтерес як критерій розвитку дослідницьких здібностей дітей старшого дошкільного віку // <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
2. Горчинський С.В. Інтерес до навчального предмету як особливий вид пізнавального інтересу // <http://eprub.chnpu.edu.ua>
3. Заброцький М.М., Павелків Р.В. Педагогічна психологія (Теоретичні концепції та практикум): Навчальний посібник /М.М.Заброцький, Р.В.Павелків. – Рівне, 2003. – 297 с.
4. Каньоса Н. Мотивація як внутрішній чинник розвитку професіоналізму особистості // <http://journals.uran.ua>
5. Кошечко Н. Пізнавальний інтерес викладача ВНЗ у контексті його самоосвіти та саморозвитку // <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
6. Назарець Л.М. Психологічні особливості формування пізнавального інтересу учнів у процесі навчально-пізнавальної діяльності //Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України /За ред. С.Д.Максименка. – К.: ДП “Інформаційно-аналітичне агенство”, 2008. – Том. X, Вип.7. – С.325-332.

УДК [159.922.8:17.022.1]:001.89

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ**Маркова Ірина, здобувач ОС «магістр»**

Спеціальності 053 «Психологія», 2 курс, РДГУ

Керівник: Ямницький В. М., доктор психол. наук, професор

Ціннісні орієнтації, що формуються в підлітковому віці визначають, які саме цінності будуть входити в структуру особистості, яке їх поєднання, ступінь більшої чи меншої переваги над іншими тощо. Саме тому дослідження ціннісних орієнтацій підлітків є важливим і актуальним питанням.

Мета дослідження – емпірично дослідити психологічні особливості розвитку ціннісних орієнтацій у підлітковому віці.

Виклад основного матеріалу дослідження. В ході емпіричного дослідження були використані такі дослідницькі методи: бесіда, спостереження, експертні оцінки, ранжування, анкетування.

Об'єктом дослідження є особистість підлітка. Предметом дослідження є особливості ціннісної сфери у підлітковому віці. Метою дослідження є визначення психологічних особливостей ціннісних орієнтацій у школярів підліткового віку. У ході проведеного емпіричного дослідження вивчалися особливості ціннісних орієнтацій дітей підліткового віку. Вибіркою було охоплено 60 осіб (підлітки 13-14 років). Дослідження проводилось впродовж вересня 2021 року на базі ЗОШ №12, м. Рівне. Враховуючи мету дослідження, було обрано методика діагностики М. Рокіча «Ціннісні орієнтації», опитувальник «Особистісне зростання» (П. Степанов, І. Степанова), методика вивчення ціннісних орієнтацій «Здійснення бажань» (Е. Помиткін), методика «Морфологічний тест життєвих цінностей» І. Сеніна.

Вибір діагностики М. Рокіча «Ціннісні орієнтації» обумовлений тим, що вона є універсальною, валідною, доступною, зручною та економічною за часом в проведенні дослідження. Дана методика цілеспрямована на дослідження індивідуальних і групових ідей щодо системи значущих цінностей, які визначають найважливіші орієнтири в житті. На думку М. Рокіча, розрізняють два типи ціннісних орієнтацій: термінальні та інструментальні. Термінальні цінності – це переконання, що деякі кінцеві цілі індивідуального існування заслуговують на виконання з особистої та соціальної точки зору.

Інструментальні цінності – це переконання, що в кожній ситуації має домінувати специфічний спосіб дій (наприклад, чесність, раціоналізм) з особистої та соціальної точки зору [1].

Методика особистісний ріст (Д. Григор'єв, П. Степанов, І. Степанова) має за мету оцінити статичний стан цінностей підлітка до світу, до інших людей, до самого себе [2].

Методика вивчення ціннісних орієнтацій «Здійснення бажань» (Е. Помиткіна) дозволяє, встановивши домінуючий рівень розвитку орієнтації ціннісних підлітків, простежити їх динаміку протягом усього періоду навчання [4]. Методика «Морфологічний тест життєвих цінностей» І. Сеніна має на меті допомогти практичному психологу в індивідуальній діагностиці та консультуванні, а також у вивченні різних груп (робочих і навчальних колективів) з мотиваційних питань, з метою кращого розуміння важливості різних видів життєвої діяльності. Термінальні значення є основною діагностичною конструкцією МТЖЦ [3].

За допомогою опитувальника вдалося визначити рівень стійкості системи ціннісних орієнтацій на підставі структурування відповідей і виявлення закономірностей об'єднання цінностей в групи: стійка (найбільша кількість закономірностей); середньостійка (менша кількість закономірностей); нестійка (відсутність закономірностей).

Результати представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Рівні стійкості системи ціннісних орієнтацій у підлітковому віці

Рівні стійкості системи ціннісних орієнтацій	Кількість осіб (%)
Стійкий	27
Недостатньо стійкий	37
Нестійкий	36

Також вдалося визначити, які групи цінностей домінують на цьому етапі розвитку особистості, тобто спрямованість ціннісних орієнтацій, що віддзеркалюють життєву позицію особистості:

1) термінальні: конкретні чи абстрактні, професійної самореалізації, особисті життєві цінності;

2) інструментальні цінності: етичні цінності, комунікативні цінності, індивідуалістичні, конформістські та альтруїстичні цінності, цінності самоствердження та прийняття інших.

Результати представлені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Переважаючі групи ціннісних орієнтацій

Ціннісні орієнтації	Термінальні
Конкретні	71%
Абстрактні	29%
Цінності професійної самореалізації	25%
Цінності особистого життя	75%
Інструментальні	
Етичні	11%
Цінності спілкування	55%
Цінності справи	34%
Індивідуалістичні	40%
Конформістські	25%
Альтруїстичні	35%
Цінності самоствердження	50%

Цінності прийняття інших	50%
--------------------------	-----

Як видно з таблиці, в системі ціннісних орієнтацій молоді можна помітити перевагу конкретних цінностей над абстракцією, особистих життєвих цінностей над професійною самореалізацією, комунікативних цінностей над діловими цінностями та етикою, а також індивідуалізм над альтруїзмом і конформізмом. Опитувальник «Особистісне зростання» (П. Степанов, І. Степанова) дозволив оцінити ставлення до вищезазначених цінностей. Був виявлений характер ставлення школярів до наступних об'єктів: Батьківщини, Землі, світу, праці, культури, знань, інших людей, людей іншої віри, національності, свого здоров'я, внутрішнього світу. У таблиці 1.3 представлені результати дослідження.

Таблиця 1.3.

Ставлення підлітків до об'єктів дійсності

Об'єкт / відношення до нього	Стійке позитивне (%)	Ситуативно позитивне (%)	Ситуативно негативне (%)	Стійке негативне (%)
Батьківщина	48	52	0	0
Земля	34	66	0	0
Мир	17	76	7	0
Праця	56	44	0	0
Культура	37	63	0	0
Знання	17	78	5	0
Інші люди	32	59	7	2
Люди іншої віри, національності	10	55	20	15
Здоров'я	12	80	8	0
Внутрішній світ	38	56	5	1

Як видно з наведеної вище таблиці, змінення ставлення підлітків до загальнолюдських цінностей є необхідним. З метою конкретного розмежування відмінностей у ціннісних орієнтаціях, розглянемо результати методики вивчення ціннісних орієнтацій «Здійснення бажань» Е. Помиткіна. Проведемо порівняння сумарних місць за значеннями по типах цінностей підлітків (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Порівняння сумарних місць за значеннями по типах ціннісних орієнтацій студентів різних курсів за методикою «Здійснення бажань»

Показники	Типи ціннісних орієнтацій			
	Індивідуалістичні	Сімейні	Соціальні	Духовні
Сумарні місця цінностей по групах	1225	844	1026	1025

Сумарне місце їх за значенням становить 1225. Це означає, що такі цінності, як «різноманітні задоволення», «популярність і визнання», «влада і вплив» і «особиста безпека» найменше хвилюють молодь. Духовні цінності дещо вищі за індивідуалістичні, їх сумарне значення становить 1025. Це свідчить про те, що в підлітковому віці такі цінності, як «вірність», «доброта», «гармонія з природою» ще недостатньо розвинені.

За методикою «Морфологічний тест життєвих цінностей» вдалося визначити показників цінностей підлітків (табл. 1.5.)

Таблиця 1.5

Результати дослідження показників цінностей підлітків

за методикою «Морфологічний тест життєвих цінностей»

Цінності		Бали
Життєві цінності	Саморозвиток	39,5
	Духовне задоволення	42,2
	Креативність	36,6
	Активні соціальні контакти	38,6
	Власний престиж	31,6
	Високе матеріальне становище	38
	Досягнення	42
	Збереження власної індивідуальності	37,7
Життєві сфери	Сфера професійного життя	60,1
	Сфера освіти	57,6
	Сфера сімейного життя	52
	Сфера громадської активності	50
	Сфера захоплень	49,8
	Сфера фізичної активності	38

На першому місці стоїть значення «бажання розвиватися» (39,5 б.). На другому місці – значення «активних соціальних контактів» (38,6 б.). На третьому місці – цінність «матеріальних благ» за кількістю набраних балів (38 балів). Наступним значенням в ієрархії життєвих цінностей є – цінність «збереження особистості» (37,7 б.), цінність «творчість» (36,6 б.).

Висновки. У системі ціннісних орієнтацій молоді можна помітити перевагу конкретних цінностей над абстрактними, особистих життєвих цінностей над професійною самореалізацією, комунікативних цінностей над цінностями бізнесу та етики, а також індивідуалістичних цінностей над альтруїстичними та конформістськими. Проведене дослідження показало необхідність цілеспрямованої роботи над розвитком ціннісної орієнтації в підлітковому віці.

Список використаних джерел

1. Анисимова Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация (на материале креолизованных текстов) / Е. Анисимова // Москва: Академия, 2003. 128 с.
2. Методика особистісний ріст (Д. В. Григор'єв, П. В. Степанов, І. В. Степанова). URL: <https://sites.google.com/site/test300m/dlr> (дата звернення: 04.11.2021).
3. Морфологический тест жизненных ценностей. URL: <https://psyttests.org/personal/mtzc.html> (дата звернення: 05.11.2021).
4. Помиткін Е. О. Проблема розвитку та діагностики духовних ціннісних орієнтацій у старшокласників. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/6587/1/DUHOV.pdf> (дата звернення: 06.11.2021).

УДК: 159.954:[37+159.9]

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗГЛЯДУ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ І ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ

Мисан Ярина, здобувач ОС «магістр»
спеціальності 012 «Дошкільна освіта», 2 курс, РДГУ
Керівник: *Сторож О.В., кандидат психол. наук, доцент*

Глобальні зміни свідомості суспільства спонукають до змін системи виховання підростаючого покоління, оскільки особистість повинна вміти не лише творчо перетворювати дійсність, а й могли створювати власний унікальний продукт, тобто проявляти творчість.

ЗМІСТ

БЕЛІЧЕНКО У. Арт-терапія як засіб корекції тривожності молодших школярів	3
БЕЛІЧЕНКО У. Арт-терапія як засіб корекції тривожності молодших школярів.....	7
БЫЛИНСКАЯ Е. Проявление синдрома эмоционального выгорания у медицинских работников	10
БОРТНИК М. Психологічні особливості проявів інфантилізму в підлітковому віці.....	14
ВЛАСНОВА А. Психологічні особливості подружніх стосунків із різним типом прихильності у різні вікові періоди	17
ВОЙТОВИЧ К. Психологічний аналіз розвитку креативності в молодшому шкільному віці.....	20
ВОЛОЩУК В. Особливості організації театральної діяльності у психолого-педагогічному просторі	22
ГАВРИЛЮК О., НАЗРЕЦЬ Л. Вплив вікових особливостей на мотивацію навчальної діяльності школярів	25
ГНІВОШЕВСЬКА А., КУЛАКОВ Р. Психологічні особливості комп'ютерної залежності у підлітковому віці	28
ГРИЦЮК К. Причини булінгу у підлітковому віці	32
ГУРАНЕЦЬ А. Особливості взаємозв'язку психологічного благополуччя та адаптації студентів-першокурсників до навчання у ЗВО.....	34
ДАВИДЮК В., ХОМИЧ І. Роль спілкування у формуванні особистості	37
ДВОРАК Д., КУЛАКОВА Л. Психологічна профілактика боулінгу серед молодших школярів.....	39
ДЕМ'ЯНЮК В., КУЛАКОВА Л. Сепарація як феномен міжособистісних стосунків.....	43
ДЗЬОБА Ю. Теоретичний аналіз понять «одnodітні» та «багатодітна» родини	46
ДОЛЯ Т. Психологічні особливості проявів прокрастинації у дорослому віці	50
КЛИМЧУК І., КУЛАКОВА Л. Психологічний стрес сучасної молоді: чинники та особистісні детермінанти	53
ЛЕВЧЕНЯ В., НАЗРЕЦЬ Л. Пізнавальний інтерес як мотив навчально-пізнавальної діяльності школярів	56
МАРКОВА І. Емпіричне дослідження ціннісних орієнтацій у підлітковому віці.....	59
МИСАН Я. Основні підходи до розвитку творчої діяльності у сучасній педагогічній і психологічній науці	62
МИХАЙЛОВА Т. Емпіричне дослідження особливостей поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях	65
МИХАЛЮК Ю. Референтна група однолітків як фактор прояву конфліктності в юнацькому віці	69
НОВОСАД Т. Проблема комунікативної компетентності майбутніх фахівців.....	72
ОЛЕКСІЙЧУК Д. Особливості ціннісної сфери підлітків	75
ОСТАПУК О. Вплив емоцій на успішність студентів	78

ПАВЛОВА Р., КУЛАКОВА Л. Вплив соціальних мереж на зміст ціннісних орієнтацій у підлітковому віці	81
ПАВЛЮК І., БЕРЕЗЮК Т. Психологічна допомога особистості методами арт-терапії	84
ПАЗДНІКОВА С. Психологічні чинники дезадаптації дітей молодшого шкільного віку.....	89
ПИЛИПЧУК І. Основні підходи до розуміння соціально-психологічної адаптації у сучасній психологічній науці	90
ПОЛЮХОВИЧ Т., БЕРЕЗЮК Т. Емоційний інтелект як складова професійної успішності майбутніх фахівців	93
ПОЛЯК К. Інноваційні підходи до управління сучасним загальноосвітнім навчально-виховним закладом	96
САВА О., КОРЧАКОВА Н. Пути формирования национального самосознания (Зарубежный опыт).....	97
САВЧУК В. Особливості самопрезентації студентів.....	99
САКОВСЬКА О. Особливості психологічного дослідження тривожності підлітків ...	102
САМЧУК І. Особливості корекції тривожності у ранньому юнацькому віці	104
СВИСТУН В. Особливості психологічної корекції шкільної тривожності молодших школярів	108
СЕМЕНЧЕНКО Р., КОРЧАКОВА Н. Емоційна направленість як чинник мізогінії	110
СОСОНЮК О., СОЗОНЮК О. Індивідуальні особливості регуляції і саморегуляції поведінки підлітка	112
ТАРАРОВА А. Сучасні підходи до організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі	115
ТИШИНСЬКА Я., ЮРЧУК О. Особливості використання спортивного танцю в процесі розвитку рухової активності дітей старшого дошкільного віку	117
ТРАЧИК М. Теоретичне та експериментальне вивчення експериментальне вивчення особливостей ігрової діяльності дітей на етапі вікових криз	119
ХОМА О., БЕРЕЗЮК Т. Психологічні підходи до вивчення феномену академічної прокрастинації у студентському віці.....	122
ЧИЧУК Ю. Вплив взаємостосунків із батьками на особистісний розвиток дитини ...	125
ЧОРНОУС Я., НАЗРЕЦЬ Л.М. Психологічні умови впливу на формування пізнавального інтересу школярів.....	127
ШЕВЧУК О. Особливості психологічного дослідження самоствавлення підлітків ...	130
ШПРАХА Л., КУЛАКОВА Л. Психологічні умови впливу на формування пізнавального інтересу школярів	132
ЮЩУК А. Особливості міжособистісних стосунків у юнацькому віці	135
ЯКИМЕЦЬ М., КУЛАКОВА Л. Чинники психологічного благополуччя особистості.	137
ЛОНГІНОВА О., КОРЧАКОВА Н. Феномен співзалежності в аб'юзивних стосунках	141